

Vergaderjaar 2023–2024

26 991

Voedselveiligheid

Nr. 587

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR MEDISCHE ZORG

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 maart 2024

Via deze Kamerbrief wil ik u, mede namens de Minister van LNV, informeren over de risicobeoordeling en het daaropvolgende advies van Bureau Risicobeoordeling & Onderzoek (Buro) van de NVWA over PFAS in eieren van kippen van particulieren, ook wel hobbykip eieren genoemd. De risicobeoordeling zal gepubliceerd worden op de website van de NVWA. Ook informeer ik u over de resultaten van het PFAS-onderzoek naar bepaalde vissoorten.

Aanleiding

PFAS is een verzamelnaam voor een grote groep chemische stoffen die bijvoorbeeld worden gebruikt om ervoor te zorgen dat consumentenproducten vet- en waterafstotend zijn. Een aantal PFAS kan schadelijk zijn voor de gezondheid. In de afgelopen jaren is op basis van wetenschappelijk onderzoek een nieuwe lagere gezondheidskundige grenswaarde vastgesteld voor de inname van PFAS per dag. Ook zijn maximumgehalten voor PFAS in vlees, vis en eieren vastgesteld.

Eind augustus 2023 publiceerde het NRC een artikel van hun onderzoek naar hobbykip eieren in de omgeving van Chemours in Dordrecht en zag daar een sterke verhoging van PFAS¹. De vier betrokken gemeenten in de omgeving van Chemours maakten in december bekend dat ook hun eigen onderzoek aantoonde dat ruim driekwart van de geteste eieren van de aan het onderzoek meewerkende hobbykiphouders te veel PFAS bevatten². Bijzonder is dat het hier vooral ging om een andere soort PFAS dan de PFAS waarvan bekend is dat Chemours die heeft uitgestoten. In januari 2024 heeft de NOS een artikel gepubliceerd op basis van een steekproef

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2023/08/31/eieren-van-hobbykippen-uit-sliedrecht-zijn-zwaar-vervuild-met-pfas-van-chemours-a4173207>.

² Teveel PFAS in eieren van hobbykippen – Dordrecht.

van eieren van hobbykippen in Friesland, Utrecht en Limburg³. Daarbij heeft de NOS vastgesteld dat ook in regio's die ver van bekende PFAS-bronnen afliggen, op de helft van de onderzochte locaties PFAS kunnen voorkomen in hobbykipeieren en deels ook boven de in de EU geldende maximumgehalten in eieren. Ook hier gaat het om andere PFAS soorten dan die door Chemours zijn uitgestoten.

In Nederland is de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) de toezichthouder op de wet- en regelgeving voor voedselveiligheid. Eieren van kippen van particulieren vallen niet onder het toezicht van de NVWA omdat deze eieren niet in de handel worden gebracht voor commerciële verkoop. Buro heeft vanwege de zorgen over de gezondheid van de consument besloten een risicobeoordeling uit te voeren. Daarbij heeft Buro de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: *«Is er sprake van een risico voor de gezondheid van de Nederlandse consument wanneer deze gedurende een langere periode aan PFAS wordt blootgesteld via de consumptie van eieren van kippen van particulieren?»*.

Het Buro advies concludeert dat eieren van hobbykippen in Nederland hoge gehalten PFAS bevatten. Op dit moment kan hierbij geen relatie worden gelegd met een besmettingsbron. Daarom is het op voorhand niet te voorspellen welke eieren van particulieren hoge gehalten bevatten, en welke lage gehalten. Uit het Buro advies blijkt dat de wekelijkse PFAS inname door de consumptie van eieren van hobbykippen de gezondheidkundige grenswaarde overschrijdt. De verhouding van de totale wekelijkse PFAS inname door kinderen en volwassenen door de consumptie van eieren van kippen van hobbykippen en de maximale veilige inname ligt tussen de 2,7 en 102. Dat betekent dat de wekelijkse PFAS inname door consumptie van deze eieren gedurende een langere periode tot gezondheidsrisico's kan leiden.

Op basis van de conclusies van de risicobeoordeling, adviseert Buro de Minister voor Medische Zorg om het Voedingscentrum te vragen consumenten te informeren over de mogelijke risico's van PFAS voor de volksgezondheid die de consumptie van eieren van particulieren met zich mee kunnen brengen. Daarnaast wordt geadviseerd om aanvullend (internationaal) onderzoek te initiëren naar PFAS-gehalten in eieren van particulieren waarbij specifieke aandacht is voor de verschillende bronnen die mogelijk leiden tot PFAS-blootstelling van kippen van particulieren.

Regelgeving voor commerciële eieren

Per januari 2023 zijn maximumgehalten (MLs) van kracht voor PFAS in vlees, vis en eieren. Deze MLs zijn vastgelegd in EU Verordening 2023/915 (voorheen EU Vo 1881/2006)⁴. Als gevolg hiervan zijn per 2023 analyses van PFAS (in onder andere eieren) opgenomen in het (verplichte) nationaal monitoringsplan voor contaminanten van de NVWA. Dit betekent dat willekeurig over het land en verspreid over het jaar monsters van levensmiddelen worden genomen voor PFAS-onderzoek. De PFAS in deze commercieel verkochte eieren voldeden aan de ML. In 2022 heeft de NVWA ook al naar het landelijke beeld van PFAS in 50 commercieel verkocht eieren gekeken. Wanneer men deze meetresultaten vergelijkt met de maximumgehalten die per 2023 van kracht gingen, bleken ook deze onder de maximumgehalten. In 2023 zijn ook commerciële eieren uit de regio Dordrecht/Alblasserwaard onderzocht. Alle monsters voldeden aan de maximumgehalten. Ook brancheorganisatie Avined heeft in 2023 onderzoek gedaan naar PFAS in commerciële eieren. In 90 doosjes

³ Ook PFAS in hobby-eieren ver buiten regio Dordrecht (nos.nl).

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R2388>.

werden geen verhoogde PFAS-waardes gevonden. De NVWA zal ook het komende jaar/de komende jaren de PFAS-gehalten in eieren blijven controleren.

Opvolg Buro advies

Naar aanleiding van het Buro advies heeft het Ministerie van VWS samen met het Voedingscentrum besloten consumenten te informeren over de risico's van het eten van eieren van hobbykippen. Het Voedingscentrum had al een advies voor hobbykip eieren vanwege een verhoogd risico op contaminatie met dioxinen⁵. Dit advies wordt nu aangevuld met een consumptieadvies over PFAS: «Uit onderzoek van Bureau Risicobeoordeling & onderzoek komt dat de verschillen in de gevonden PFAS-waarden in de eieren van particulieren groot zijn. Op sommige locaties waren lage gehalten en op andere locaties juist hoge gehalten. Je kunt helaas aan de buitenkant niet zien of een ei een te hoog gehalte aan PFAS bevat. Ook weten we niet wat de bron van de aangetroffen PFAS is. De overheid doet onderzoek om meer te weten te komen over PFAS in eieren. Waar komt het vandaan en hoe kan je vervuiling voorkomen? Wil je geen risico lopen, dan is de meest veilige keuze om te kiezen voor eieren uit de supermarkt, van speciaalzaken of van de markt. Als je er wel voor kiest eieren van eigen kippen te eten, wissel deze dan af met eieren uit de supermarkt. Verder blijft het belangrijk om gevarieerd en gezond te eten door vooral producten te kiezen uit de Schijf van Vijf.» Dit advies is ook gedeeld met de GGD'en en gemeenten/provincies die eerder betrokken zijn bij onderzoeken naar PFAS in hobbykip eieren (zoals gemeente Dordrecht en provincie Zeeland).

Daarnaast wordt in het advies duidelijk gemaakt dat de oorzaak van de verhoogde gehalten aan PFAS in eieren van particulieren momenteel onbekend is. Vanuit het Ministerie van VWS wordt daarom samen met het RIVM vervolgonderzoek gestart naar de mogelijke bronnen van PFAS in hobbykipeieren. Naar verwachting zal dit onderzoek komende maanden starten, om op die manier rekening te houden met het legseizoen van de kippen. In de winter kunnen kippen minder/geen eieren leggen, waardoor bij het begin van het legseizoen de PFAS-concentraties mogelijk hoger zijn en deze in de loop van het jaar zullen dalen.

PFAS-onderzoek naar bepaalde vissoorten

Naast het onderzoek naar PFAS in hobbykip eieren, is in de Westerschelde eerder verkennend onderzoek gedaan naar PFAS waarbij enkele vissoorten zijn bekeken⁶. Hieruit bleek dat hoge PFAS-gehalten kunnen voorkomen in o.a. de onderzochte soorten garnalen en bot. Vanuit voedselveiligheidsoogpunt was de behoefte aan een vollediger beeld van de PFAS-contaminatie in andere vissoorten uit de Westerschelde die commercieel van belang zijn zoals harder, zeebaars, Noordzeekrab en kreeft. Het Ministerie van LNV doet jaarlijks onderzoek naar de mate van voorkomen van contaminanten, waaronder PFAS, in vis in de Nederlandse wateren. In dat kader is op grond van de signalen uit het eerdere onderzoek besloten om in de afgelopen bemonsteringsperiode gericht onderzoek te doen naar vissoorten gevangen in de Westerschelde. Hiertoe zijn in samenwerking met de sector monsters van verschillende vissoorten uit de Westerschelde genomen en geanalyseerd op diverse PFAS. De resultaten hiervan zijn opgenomen in een brieffrapport van Wageningen Food Safety Research die ik u hierbij doe toekomen. De

⁵ <https://www.voedingscentrum.nl/encyclopedie/dioxines.aspx>.

⁶ PFAS in de Westerschelde : meting van PFAS in vis, garnaal, schelpdier, zeegroente, water en sediment in het najaar van 2021 – Research@WUR.

bemonstering en analyse helpt de bedrijven bij het maken van een risico-inschatting bij het in de handel brengen van veilige visproducten, dat wil zeggen soorten in de handel te brengen die geen PFAS-waardes boven de maximumgehalten bevatten. De resultaten uit het huidige onderzoek bevestigen het beeld dat PFAS breder in meer soorten voorkomt en dat het voorkomen locatie-gebonden lijkt te zijn. In het oostelijk deel van de Westerschelde lijken de PFAS-gehalten daarbij hoger te liggen dan in het westelijk deel. De resultaten van het onderzoek zullen gedeeld worden met de sector en eventueel vervolgonderzoek zal met hen worden besproken.

De Minister voor Medische Zorg,
P.A. Dijkstra